

Pr. lect. dr. Ovidiu Soare,
Facultatea de Istorie, Filosofie și Teologie, Galați

VOCAȚIA SOCIALĂ A BISERICII – ASPECTE LEGATE DE FAMILIE

***Abstract:** Year 2011 is the anniversary year of Holy Baptism and Holy Wedding in the Romanian Patriarchate. In this sense, a great importance is given to the christian family and its role in our society; however, one has to admit that peace and harmony is not found in all of the families, some of them even going through periods of true crisis; this provokes the Church to act socially, with the help of social workers, in order to achieve equilibrium, calmness and kindness in these families. In our Church, social work develops on several levels, but we wish to analyze here the practical work carried out by our social workers in the homes and families of the believers, considering that this form of action can solve part of the problems that families encounter nowadays.*

***Keywords:** Church, social work, social problems, rich families and poor families, intervention social worker, social integration, homeless families, communication, social training.*

Anul 2011 este anul omagial al Sfântului Botez și al Sfintei Cununii în Patriarhia Română. În acest sens, o deosebită importanță se acordă familiei creștine și rolului ei în societatea noastră; cu toate acestea, trebuie să recunoaștem că nu în toate familiile noastre domnesc pacea și armonia, mai mult chiar, unele dintre ele trec prin adevărate crize, iar acest lucru provoacă din partea Bisericii un tip de acțiune, pe care noi o numim socială, prin care, cu ajutorul asistenților sociali, se urmărește ca echilibrul, calmul și bunătața să fie prezente în aceste familii.

În Biserica noastră, asistența socială se desfășoară pe mai multe planuri, însă noi dorim să analizăm aici activitatea pe care asistenții sociali o desfășoară pe teren, în casele și familiile credincioșilor, considerând că această formă de acțiune poate să rezolve o parte din problemele pe care o familie le întâmpină astăzi.

Societatea poate fi privită ca suma totală a familiilor, Biserica fiind liantul care ține toate aceste familii în jurul unor idealuri ce dau identitate, viață și valoare societății.

Relația sau interacțiunea dintre familie și societate poate fi descrisă plastic ca o balanță unde pe un taler se află societatea, iar pe celălalt familia. Când această balanță se află în echilibru, lucrurile merg bine, însă când echilibrul se strică, lucrurile merg prost. Această comparație corespunde în sociologie modelului interdependenței echilibrate dintre individ, grupuri sau comunități și societate, unde găsim conceptele de acțiune și structură ce angajează analize în studiul vieții sociale și al relației dintre indivizi și societate¹.

Instrumentele și acțiunile pe care le întreprinde Biserica pentru cultivarea acestui echilibru arată tocmai vocația ei socială, vocație pe care Biserica a avut-o încă de la apariția ei. Aceste acțiuni au ca prototip întreita slujire a Mântuitorului nostru Iisus Hristos, aceea de a învăța, de a sfinți și de a conduce pe credincioși pe calea mântuirii.

Prin predica Sa, Mântuitorul Iisus Hristos se adresa mulțimilor: „În zilele acelea, fiind iarăși mulțime multă“ (Marcu 8, 1), „și îndată s-au adunat mulți, încât nu mai era loc nici înaintea ușii, și le grăia lor cuvântul“ (Marcu 2, 2). Învățăturile transmise de către El erau urmate de tămăduiri și vindecări. Alături de acestea, nici grija față de hrana trupezască nu lipsea, pentru că spune Mântuitorul: „Milă îmi este de mulțime, că sunt trei zile de când așteaptă lângă mine și n-au ce să mănânce“ (Marcu 8, 2). Tămăduirile și săturarea mulțimilor erau strâns legate de credința pe care mulțimile o aveau față de Mântuitorul: „Și văzând Iisus credința lor, i-a zis slăbănogului: Fiule, iertate îți sunt păcatele tale!“ (Marcu 2, 5).

Fără o anumită pregătire față de cele cerești, cele pământești nu-și pot atinge scopul. Nicio acțiune socială din cadrul Bisericii, dacă nu se sprijină pe învățătura Mântuitorului și a Sfinților Părinți, nu poate fi deplină.

Alături de toate acestea, nu trebuie să lipsească noțiunile și cunoștințele moderne din sfera acțiunii sociale a Bisericii, precum și cele din domeniul asistenței sociale², în general, coroborate cu cele din domeniile conexe, cum

---

1. Allan G. Johnson, *Dicționarul Blackwell de sociologie*, Humanitas, București, 2007, p. 20.

2. Aspecte ale asistenței sociale din România sunt prezentate de către Florin Pașa și Luminița Mihaela Pașa în lucrarea *Asistența socială în România*, Editura Polirom, Iași,

ar fi: sociologia, psihologia sau pedagogia. De altfel, succesul nu poate fi garantat decât printr-o strânsă colaborare cu specialiștii din toate domeniile conexe acțiunii sociale. În cadrul acestor colaborări sunt prezente și proiectele finanțate de Uniunea Europeană pe domeniul asistenței sociale³.

Este cunoscut faptul că apartenența la aceeași Biserică dezvoltă din partea membrilor ei un anumit comportament comun, aflat bineînțeles pe diferite stadii de dezvoltare și acceptare, comportament care în cele din urmă duce la consolidarea coeziunii sociale.

„Prin binecuvântarea cu care Biserica însoțește încheierea căsătoriei, aceasta primește, prin puterea Duhului Sfânt, sfințenia legăturii conjugale și întărirea soților, ca să-și poată îndeplini scopul unirii lor.

Raportul de intimitate pe care-l creează familia între membrii ei trezește și cultivă între aceștia sentimente de puternică afecțiune. Această afecțiune se răsfrânge apoi asupra societății, determinând o coeziune responsabilă între membrii ei, iar pe coeziunea socială se întemeiază însăși tăria statului respectiv“⁴.

Valorile pe care le promovează Biserica sunt, de cele mai multe ori, primite de către membrii ei, ceea ce face ca intervenția asistentului social să fie mai ușoară.

*

Când vorbim de familiile care au nevoie de asistență socială, gândul nostru se îndreaptă, în primul rând, către familiile defavorizate, cele se află în partea de jos a scării socio-economice. Alături de aceste familii, în sfera acțiunii sociale a Bisericii trebuie să se regăsească și familiile aflate pe celelalte trepte ale scării socio-economice, pentru că ea, asistența

---

2004, unde pe structura a șase capitole se prezintă organizarea actuală la nivel central și teritorial, politicile de asistență socială, conținutul asistenței sociale cu alocațiile familiale, materiale și serviciile de asistență socială. Sunt apoi arătate importanța, formarea și rolul asistentului social și implicarea lui în acțiunea socială. Ultimul capitol se referă la reforma sistemului de asistență socială, cu accentul pe solidaritatea socială și pe politicile familiale din cadrul acestei reforme.

3. Ca membru al Uniunii Europene, România cotizează la Fondul Social European și are dreptul să primească finanțare din fondurile europene, inclusiv pentru finanțarea unor proiecte de asistență socială – Valentin Popa, Cristina Marica, *Managementul și evaluarea programelor de asistență socială*, Editura Independența Economică, Pitești, 2010, p. 11.

4. Iorgu Ivan, *Biserica creștină sprijină și binecuvântează orice acțiune merită să întărească familia*, în „Studii teologice“, anul V (1953), nr. 7-8, p. 292.

socială, este definită ca un ansamblu de activități profesionalizate pentru protejarea de persoane, grupuri sau comunități cu probleme speciale, aflate temporar în criză sau în situații anormale de viață, care pot să apară pe o anumită perioadă de timp⁵.

Pentru studiul nostru vom analiza familiile aflate la cele două extreme, pe care le putem denumi generic „familiile sărace“ și „familiile bogate“ și acest lucru îl facem pentru a putea găsi mai multe lămuriri cu privire la felul în care intervenția socială trebuie făcută.

Tehnica construirii de *tipuri polare* este prezentă în analiza socială a sociologului american C. Wright Mills (1916-1962)⁶. Chiar dacă cele două tipuri de familii sunt diferite, există totuși anumite elemente comune pe care le putem întrezări, mai ales când această intervenție socială se face de către asistentul social al Bisericii⁷. Aceste elemente comune țin în primul rând de religia sau Biserica de care ei aparțin, la care putem adăuga altele ce țin de spațiul socio-cultural cu tot ce implică el, tradiții, obiceiuri sau cutume.

Alături de aceste două tipuri de familie aflate la poluri opuse, nu trebuie să uităm nici familia asistentului social, care într-o oarecare măsură se interpune celorlalte două. Apar astfel în cadrul acestor familii interacțiuni sau procese, mai mult sau mai puțin vizibile, care au intensități și forme multiple de manifestare și care se înscriu într-un proces evoluțional, la acest lucru contribuind identitatea și personalitatea fiecărui tip de familie în parte.

Apar mai multe întrebări:

Ce legătură există între aceste procese și religiozitatea spațiului în care ele se desfășoară ?

Ce ar trebui să facă comunitatea religioasă, pentru ca aceste procese să devină favorabile acțiunii sociale a Bisericii?

---

5. C. Zamfir, *Dicționar de sociologie*, Editura Babel, București, 1993, p. 46.

6. Cea mai importantă lucrare a sociologului american C. Wright Mills, *Imaginația sociologică*, cuprinde un „Apendice“ intitulat „Despre măiestria intelectuală“ unde sunt prezentate mijloace și tehnici de analiză a socialului sau, vorbind în termenii sociologului, mijloace de stimulare a imaginației sociologice, printre care este amintită tehnica de construire de tipuri polare. Autorul susține că nimic nu este mai greu decât să studiezi un singur obiect și că atunci când opunem obiectele, vom înțelege mai bine și vom determina dimensiunile în funcție de comparațiile pe care le facem – C. Wright Mills, *Imaginația sociologică*, Editura Politică, București, 1975, p. 306.

7. Discursul nostru se adresează în primul rând asistenței sociale prezente în cadrul Bisericii Ortodoxe Române.

Pentru a înțelege și analiza mai bine interacțiunile care apar în cadrul acestor familii, vom descrie o situație concretă din spațiul nostru românesc, legată de sărbătorile de iarnă sau pascale; două perioade din viața noastră socială, care au un profund caracter creștin.

Există o mare cantitate de energie care se consumă în timpul acestor sărbători. Lumea este într-o continuă agitație. Aceste sărbători afectează majoritatea familiilor din spațiul românesc, atât cele în care religiozitatea este crescută, cât și cele în care ea este scăzută. La toată această agitație contribuie și mijloacele de informare în masă. Practic, în cele două perioade ești înconjurat de cele mai multe ori de o bună dispoziție cu caracter comercial: reclame și sloganuri care-ți aduc aminte în fiecare secundă, că trebuie să fii fericit și să zâmbești. Acum se consumă o foarte multe bunuri materiale și simbolice. Totul se vinde și se cumpără. Timpul acestor două perioade duce la apariția unei desacralizări sau „*la conceperea unui altfel de sacru*”⁸, care se manifestă în principal în piețe și supermarketuri.

Oricât am vrea să ne izolăm de această cantitate de energie „comercială” care se revarsă asupra noastră, nu reușim în totalitate. Apar frecvent stări de nervozitate și agitație, la care se adaugă și o anumită lipsă de discernământ.

De sărbători dorim să fim lăsați în pace și de cele mai multe ori ne închidem chiar și telefonul, iar când vrem să ajutăm pe cineva, facem acest lucru formal și în grabă, după care ne izolăm, stăm numai cu cei din familie, nu vrem să fim deranjați de nimeni.

Toate aceste aspecte se pot observa cu precădere în cadrul „familiilor bogate”.

De partea cealaltă, „familiile sărace” sunt cuprinse de o anumită neliniște și tristețe, că nu pot să-și petreacă sărbătorile după „standardele” impuse de această societate mercantilă în care trăim.

Tot acum se intensifică și acțiunile sociale ale diferitelor instituții din spațiul nostru românesc, prin care aceste „familii sărace” sunt „mângâiate” cu diferite bunuri materiale, care în mică parte își ating scopul, pentru că se observă formalismul și graba cu care aceste acțiuni sunt făcute. După

---

8. Panaite Ovidiu, *Repere de axiologie intravalorică: de la psihologia carității publice la filantropia biblică. Modelul Asociația Filantropia Ortodoxă Alba Iulia*, în volumul Familie, filantropie și etică socială, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2011, p. 404.

ce acțiunea de „mângâiere“ se termină, toți se retrag pentru a se „relaxa“ și de sărbători cei aflați în suferință, pe care i-am denumit generic „familiile sărace“, rămân singuri.

Această „terapie“ de a ne relaxa de sărbători se face în locuri izolate, departe de ochii lumii, acolo unde „nu ne știe nimeni“. Dar nu se merge acolo pentru rugăciune, ci pentru a scăpa de ceilalți. Deci, fuga noastră de lume nu o facem pentru a fi mai aproape de Dumnezeu, ci pentru a scăpa de orice fel de responsabilitate.

O modalitate de a trăi și simți cu adevărat aceste sărbători ar fi tocmai petrecerea acestor sărbători în comun, cu alte cuvinte, cele două tipuri de familii, cele „bogate“ și cele „sărace“, să fie alături de Biserică și de Hristos în parohiile de care aparțin, acest lucru fiind intermediat de Biserică prin asistenții sau voluntarii sociali.

Concret, se poate dezvolta un program social de „înfrățire“ a familiilor „sărace“ cu cele „bogate“, acest lucru însemnând, pe de o parte, petrecerea sărbătorilor împreună, iar pe de altă parte, acordarea unui ajutor material, din partea familiilor „bogate“, care să fie comparabil din punct de vedere financiar cu sumele cheltuite de acele familii „bogate“, dacă și-ar petrece sărbătorile sau concediul în altă parte. Această petrecere împreună a sărbătorilor în spațiul Bisericii poate să conducă la atenuarea conflictelor din cadrul familiilor aflate în criză. Toate aceste programe trebuie aplicate având o pregătire și o responsabilitate adecvată.

Intervenția asistentului social trebuie făcută numai după ce acesta a dobândit o educație și o experiență pe măsură. Se poate întâmpla să nu cunoaștem niciodată tensiunile prin care trec aceste familii. De altfel, cercetarea sociologică în aceste tipuri de cazuri presupune identificarea acelor variabile greu de observat, a acelor structuri latente care de multe ori stau la baza fenomenului în sine.

Înainte de a interveni, trebuie să cunoști unde să intervii.

„Cunoașterea societății, a complexelor fenomene și procese sociale se supune legilor cunoașterii științifice, fapt care presupune un înalt profesionalism al cercetătorilor sociali – pe de o parte – și eliminarea cu desăvârșire din domeniul științelor socio-umane a improvizației, superficialității și amatorismului – pe de altă parte“⁹.

---

9. Vasile Miftode, *Fundamente ale asistenței sociale*, Editura Eminescu, București, 1999, p. 14.

Elaborarea conceptelor inițiale, înlăturarea cunoștințelor false și superficiale și conceperea unui set de idei preliminare se fac în concordanță cu realitatea socială; toată această cercetare, care are un profund caracter științific, trebuie făcută prin depășirea nivelului experienței comune. Cu toate acestea, sociologul, sau în cazul nostru asistentul social, întâmpină o rezistență puternică din partea limbajului și experienței comune în identificarea structurilor latente, profunde, ale realității sociale și ale personalității umane. Una din cele mai importante etape în acest tip de cercetare este analiza prealabilă, care de cele mai multe ori este ignorată. În cadrul acestei etape informațiile, detaliile și datele, care aparent sunt izolate, conduc la construirea unor concepte și modele de intervenție socială¹⁰.

De altfel, intervenția socială presupune un anumit risc, indiferent de familia căreia i se adresează, pentru că poate interveni un refuz total. Amintim în acest sens principiile pe care trebuie să le urmeze un asistent social: să asigure confidențialitatea informațiilor obținute prin exercitarea profesiei; să respecte intimitatea persoanei, precum și libertatea acesteia de a decide; să respecte etica profesională.

Nerespectarea acestor obligații atrage, în condițiile legii, răspunderea materială, disciplinară, civilă sau penală, după caz¹¹.

Manualele de specialitate recomandă ca intervenția asistentului social să se facă cu acordul persoanei care urmează să primească asistența socială, să fie confidențială, respectându-se demnitatea, intimitatea și independența ei¹².

Prin tot comportamentul său, asistentul social trebuie să arate că are o fire optimistă.

„Asistentul social trebuie să fie întotdeauna optimist, indiferent de condiții și, mai mult, trebuie să transfere clientului o stare optimistă, față de care îngrijirea nu ar avea sens și, în final, nu ar avea nicio eficiență. Optimismul asistentului social și încrederea în utilitatea și în necesitatea muncii pe care o desfășoară fac parte, putem spune, din statutul profesional al acestuia”¹³.

---

10. *Ibidem*, p. 15.

11. Florin Pașa, Luminița Mihaela Pașa, *Asistența socială în România*, Editura Polirom, Iași, 2004. p. 125.

12. Vasile Miftode (coord.), *Populații vulnerabile și fenomene de marginalizare*, Editura Lumen, Iași, p. 25-26.

13. Vasile Miftode, *Fundamente ale asistenței sociale*, Editura Eminescu, 1999, p. 196.

Acest îndemn este prezent și în Sfânta Scriptură: „*Bucurați-vă în nădejde; în suferință fiți răbdători; la rugăciune stăruiți*“ (Romani 12, 12); „*îmbărbătați pe cei slabi la suflet, sprijiniți pe cei neputincioși, fiți îndelung-răbdători față de toți*“ (I Tes. 5, 14).

Acțiunea noastră socială, a Bisericii, trebuie să fie una continuă, să nu se oprească niciodată. Îl vedem pe Sfântul Apostol Pavel cum, tot timpul vieții, mergea, învăța și-i ajuta pe oameni. Nu găsim în toată învățătura lui noțiuni, ca: timp liber, relaxare sau concediu. De multe ori, aceste noțiuni produc în comportamentul nostru adevărate crize.

Avem tendința să facem numai ceea ce este scris în „fișa postului“. După „ora 16“ părăsim „lumea serviciului“ și intrăm într-o alta, zicem noi, a „timpului liber“, a timpului nostru, și, bucuroși, ne îndreptăm spre casele noastre zicând că „am scăpat de încă o zi de serviciu“. Apoi așteptăm cu nerăbdare sfârșitul de săptămână, pentru a ne „relaxa“ după o săptămână de muncă și, mai avem o expresie pe care o folosim cu mult drag, pentru a ne „încărca bateriile“. Nimic mai fals. Totul este o amăgire. Problemele de serviciu nu ne dau pace, în timpul nostru liber. Sunt prezente în mintea noastră în fiecare clipă și nu putem scăpa de ele. Dacă, am schimba atitudinea noastră față de locul de muncă, lucrurile ar fi mult mai bune. Nervozitatea și superficialitatea ar dispărea, iar eficiența muncii noastre ar fi mult mai mare decât este în prezent.

Tot Sfântul Apostol Pavel ne îndeamnă cum să ne comportăm la locul de muncă: „*Slugilor, ascultați de stăpânii voștri cei după trup, cu frică și cu cutremur, întru curăția inimii voastre, ca și de Hristos, nu slujind numai când sunt cu ochii pe voi, ca cei ce caută să placă oamenilor, ci ca slugile lui Hristos, făcând din suflet voia lui Dumnezeu, slujind cu bunăvoință, ca și Domnului și nu ca oamenilor, știind fiecare, fie rob, fie de sine stăpân, că faptele bune pe care le va face, pe acelea le va lua ca plată de la Domnul*“ (Efes. 6, 5-8).

Pe lângă toate acestea, locul unde noi ne desfășurăm activitatea trebuie văzut ca unul foarte frumos dacă se poate, drept cel mai frumos loc din lume, iar salariul pe care noi îl primim, ca unul foarte bun. Dacă urmăm toate acestea, vom fi mulțumiți de toată activitatea pe care o desfășurăm, iar în relația noastră cu partenerii sociali vor fi prezente zâmbetul și buna dispoziție.

„Stăruința, sinceritatea în cuvânt și în faptă, dezinteresul față de câștigul material, atitudinea de părinte față de cei convertiți, însoțirea propo-

văduirii cuvântului de predica faptelor sunt principii de care s-a călăuzit Apostolul Pavel în activitatea sa misionară¹⁴.

Am amintit aici acest lucru, anume acela de a fi bucuros și zâmbitor la locul de muncă, pentru că am observat în atitudinea studenților un anumit pesimism, care nu ar trebui să fie prezent la ei, pentru că sunt tineri și tinerețea înseamnă curaj și spirit de inițiativă. Din această cauză cred că studenții trebuie încurajați pentru calea pe care au ales-o, aceea de a fi asistenți sociali, arătându-li-se satisfacțiile de care pot avea parte mergând după învățătura Bisericii.

Asistenții sociali sau studenții să fie calmi și prietenoși. Este nevoie de acea căldură și prietenie sinceră, neprefăcută, neinstituționalizată.

Ne aduce aminte Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop Casian: „Să nu credeți că se va mântui cineva, dacă va lucra doar din îndatorire și instituțional. Să credeți că ne vom mântui sigur atunci când vom lucra filantropic din imboldul personal și cu dorința de a ni se ierta, de Domnul, păcatele¹⁵.

Așa cum într-o familie, relația dintre mamă și copil este una continuă, nu are pauză, tot așa trebuie să fie și acțiunea socială în marea familie a Bisericii, cu timp și fără timp, însă această acțiune să nu fie forțată, ci să vină din dragoste pentru aproapele, asemenea dragostei pe care mama o are față de copilul ei.

„Sfântul Apostol Pavel cere credincioșilor săi, ca în raporturile lor cu aproapele să aibă o atitudine care să corespundă înălțimii chemării lor. După ce înșiră un număr de virtuți necesare pentru desăvârșirea vieții și cunoașterii lui Dumnezeu, pune ca o încununare a lor iubirea frățescă și dragostea de Dumnezeu. Dragostea față de semenii noștri este înfățișată ca un element al desăvârșirii creștine, al sfințeniei. Pentru a realiza această virtute, este necesară curățirea sufletului de toate patimile, de toate gândurile ce ar putea să împiedice realizarea deplină a dragostei frățesti¹⁶.

14. Sofron Vlad, *Principii misionare și sociale în Epistolele Sfântului Apostol Pavel*, în „Studii teologice“, anul VII (1955), nr. 5-6, p. 292.

15. Casian Crăciun, *Întru Lumina Ta*, Editura Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 2007, p. 227.

16. M. Suparschi, *Idei moral-sociale în epistolele Sfântului Apostol Petru*, în „Studii teologice“, anul VIII (1956), nr. 3-4, p. 168.

Nu este ușor să fii asistent social, dar nici nu este obligatoriu, deci dacă tot vrei să ajuți pe cineva, atunci fă acest lucru cum trebuie și până la capăt.

„Iubirea creștină față de aproapele trebuie să aibă în primul rând caracter religios (motivul și scopul său să fie la Dumnezeu), să fie universală (să cuprindă pe toți oamenii cu trebuințele lor spirituale și materiale) și activă (alături de intenție și cuvinte, să se manifeste prin fapte)¹⁷.

*

Se poate spune că problemele cu care se confruntă familiile aflate în oarecare dezechilibru, atât cele „sărace“, cât și cele „bogate“, sunt multiple și variate: lipsa unui loc de muncă, veniturile foarte mici, o anumită înstrăinare a familiei față de societate și față de Dumnezeu, o moralitate scăzută, un simț civic, de cele mai multe ori inexistent, la care se pot adăuga: decese, bolile incurabile, infidelitatea, consumul de alcool sau droguri și lista poate continua.

În discuțiile pe care le-am purtat cu aceste familii, de cele mai multe ori, pentru starea în care ei se află, este acuzată societatea în care trăim; dacă analizăm situația în ansamblul ei, se constată că alături de aceste familii, chiar pe același palier social, trăiesc altele unde armonia și echilibrul fac parte din viața lor.

Există în aceste familii, aflate în criză, o anumită nostalgie a trecutului, ceea ce duce la o totală pasivitate și nepăsare care de multe ori atinge cote alarmante.

Starea acestor familii se agravează cu fiecare zi ce trece. Sunt frecvente bolile de nutriție, apărute din cauza unei proaste alimentații sau a unei precare igiene, precum și manifestările violente care au loc, în principal, datorită consumului de alcool¹⁸. Toate acestea, precum și altele aseme-

---

17. Orest Bucevschi, *Învățătura creștină despre iubire și dreptate, ca virtuți sociale*, în „Studii teologice“, anul V (1953), nr. 9-10, p. 581.

18. În volumul *Asistența socială, Studii și aplicații*, coordonat de profesorii George Neamțu și Dumitru Stan, sunt prezente două capitole referitoare la violență și toxicomanie. Primul capitol: Gabriela Irimescu, *Violența în familie și metodologia intervenției*, p. 129-182. Acest capitol cuprinde teorii și studii biologice, forme ale violenței asupra femeii, copiilor, bărbaților și bătrânilor, cu studii de caz, strategii, monitorizări și evaluări ale intervenției, precum și modalități de prevenire a violenței. Capitolul se încheie cu o bibliografie cuprinzătoare. Cel de al doilea capitol: George Neamțu, *Probleme de asistență socială în*

nea lor conduc, în cele din urmă, la decesul prematur al membrilor familiei.

Biserica, prin misiunea ei socială¹⁹, dorește să aducă o rază de speranță în cadrul acestor familii. Această rază de speranță este purtată de asistenții sau voluntarii sociali din cadrul Bisericii, parte din ei fiind studenți la secțiile cu profil social din cadrul facultăților de teologie.

Se poate întâmpla ca asistența socială acordată celor două tipuri de familii în anumite cazuri să fie supusă unui refuz sau să nu-și atingă scopul.

În țara noastră, aceste acțiuni au vizat în anii '90, în principal, familiile defavorizate și ajutorul material acordat acestora. În cadrul familiilor defavorizate, un caz aparte îl constituie cele formate din copiii străzii. Sunt cunoscute acțiunile sociale îndreptate asupra lor, fără rezultate benefice pe termen lung. Acești copiii ai străzii au crescut, s-au maturizat, și-au diversificat și specializat modul de acțiune în stradă. Copiii străzii din anii '90 au devenit astăzi părinții copiilor actuali ai străzii.

Aceste familii ale străzii, unde domiciliul cunoaște o mobilitate greu de înțeles și explicat, cunosc o dezvoltare fără precedent, atât națională cât și europeană. Trist este faptul că în cadrul acestor familii, normele de comportament dobândite de părinți sunt transmise direct copiilor, printr-o adevărată școală a vieții, cu aplicabilitate directă și imediată. Singura educație pe care o primesc acești copii este aceea prin care dobândesc abilități specifice cerșitului, completate de un comportament și limbaj violent. Totul se face cu o ambiție și sârguință demnă de invidiat.

Acest tip de „educație“ a copiilor străzii, de către părinții străzii, nu cunoaște vacanță sau timp liber, este o „educație“ continuă, care se fixează adânc în personalitatea copilului, la acest lucru contribuind și faptul că

---

toxicomanie, p. 375-434. Aici întâlnim descrise diferitele categorii de toxicomani și tipologii ale drogurilor fiind tratate mai în amănunt problemele specifice alcoolismului unde găsim analizate cauzele consumului, efectele și abuzul de alcool. Capitolul se încheie cu descrierea intervenției în toxicomanie și o bibliografie bine documentată, în George Neamțu, Dumitru Stan, „Asistența socială; studii și aplicații“, Editura Polirom, Iași, 2005.

19. „Biserica, prin serviciile social-morale aduse societății, creează o bază solidă a dezvoltării economice; iar angajarea ei social-morală pentru viața spirituală și materială a unei societăți oferă lumii actuale slujirea cea mai onorabilă și darul cel mai concret făcut creației lui Dumnezeu“. – Mihai Valică (coord), *Teologie socială*, Editura Christiana, București, 2007, p. 61.

acest fel de educație este primită nu de la un străin, ci de la propriii părinți, care au o credibilitate foarte mare. Cu greu va putea fi înlocuit acest tip de educație în anii ce vor urma; practic, societatea europeană cunoaște un fel de paralizie față de acest fenomen.

Am prezentat aceste lucruri pentru a accentua cât de puternice pot deveni personalitățile formate într-un mediu cu „educație“ continuă și cât de greu ne va fi să-i integrăm în adevărata societate. Nu putem bănuși care vor fi consecințele pe termen lung ale acestui fenomen, dacă presupunem că în apoximativ 10 ani își va face apariția a treia generație de copii ai străzii. Practic, asistăm la apariția unui nou tip de comunitate cu un comportament destul de straniu și imprevizibil pentru noi.

Faptul că de cele mai multe ori programele sociale atât la nivel național, cât și european au eșuat demonstrează o cunoaștere superficială a acestor comunități. Consider că o studiere aprofundată a acestui tip de comunitate va putea în cele din urmă să ducă la integrarea ei în societate.

Refuzul de a primi un ajutor din partea unor instituții create special pentru acest lucru poate fi explicat, pe de o parte, datorită eșecului parțial pe care aceste instituții l-au avut în ultimii 20 de ani în țara noastră, pe de altă parte, datorită numărului foarte mare de fundații și asociații care ocupă acest domeniu social, multe dintre ele având un rol pur decorativ și nu în ultimul rând, datorită perspectivei din care acele familii aflate în criză înțeleg societatea în care trăiesc.

*

Este bine ca Biserica să fie prezentă în cadrul familiilor cu probleme, fără a perturba echilibrul, armonia și frumusețea vieții de familie. Acest lucru se poate face prin elanul, optimismul și tinerețea voluntarilor și asistenților sociali din cadrul Bisericii, printre aceștia fiind și studenții de la teologie – asistență socială.

Știm că preotul, în cadrul parohiei, are o anumită doză de credibilitate, ceea ce înseamnă că prezența lui în mijlocul credincioșilor este, de cele mai multe ori, agreată. El poate veni în mijlocul familiilor aflate în dificultate cu 1-2 voluntari sau studenți de la teologie – asistență socială. Prezența studenților sau a voluntarilor poate fi plăcută, pentru că pot fi de aceeași vârstă cu copiii sau nepoții din acele familii. Se poate întâmpla ca studenții să cunoască chiar o parte din membrii acelor familii.

Acesta ar fi primul pas. Oricum, relația dintre preot, student și familia aflată în dificultate se construiește în timp. Încrederea se câștigă în timp. Trebuie să fie o bună colaborare și o bună comunicare.

*

De o deosebită importanță sunt limbajul și comunicarea, în acțiunea socială a Bisericii. Amintim importanța pe care o are comunicarea nonverbală²⁰ în cadrul interacțiunilor umane. Iată ce afirmă filosoful eternității, Ortega y Gasset, cu privire la prima apariție fizică a unei persoane și felul în care ea este înțeleasă și percepută de către cei care-l așteaptă.

„Oricât de multe lucruri ni s-ar povesti despre un semen al nostru, prima lui apariție fizică este totdeauna pentru noi ceva nou și ne ia prin surprindere. Și tocmai pentru că suntem luați prin surprindere de aspectul lui fizic, de vocea și de expresia lui, în acea primă întâlnire se produce, vrem, nu vrem, indiferent dacă observăm sau nu, se produce în noi o impresie despre ceea ce este acea persoană, despre suflet, despre caracterul ei, despre realitatea ei autentică și profundă mult mai exactă și mai radicală decât tot ceea ce ni se poate povesti despre ea și chiar decât tot ceea ce ne-ar putea arăta contactul ulterior cu ea“²¹.

Vedem cât de importantă este prima impresie pe care o facem atunci când ne întâlnim cu o persoană, cât trebuie să fim de atenți și de sinceri, pentru că de multe ori corpul nostru spune adevărul pe care noi vrem să-l ascundem.

Acestea trebuie făcute cu înțelepciune, îmbinând tradiția cu modernitatea prezente în Biserică.

În general, atunci când vorbim despre tradiție, ne gândim la trecut și când vorbim despre modernitate, ne gândim la prezent și viitor; cu toate acestea, întâlnim tradiția în prezent, așa cum întâlnim modernitatea în trecut.

Toate acțiunile sociale ale Bisericii, de la grija față de cei aflați în suferință, la dialogul dintre teologie și științele vremii, făcute de Sfinții Părinți, dovedesc modernitatea Bisericii în trecut.

---

20. Un studiu efectuat în anii '90 arată că, în transmiterea unei informații, doar 7% este efectuat prin semantica cuvintelor, 55% prin expresia feței și poziția corpului și 38% prin calitatea și tonul vocii – Alois Gherguș, *Managementul serviciilor de asistență psihopedagogică și socială*, Editura Polirom, Iași, 2003, p. 94.

21. Jose Ortega y Gasset, *Omul și mulțimea*, Humanitas, București, 2001, p. 244.

Iată ce ne mărturisește în acest sens Preafericitul Patriarh Daniel: „Deși a trăit în veacul al IV-lea, Sfântul Vasile cel Mare este contemporanul nostru prin mesajul profund și actual privind valoarea infinită a persoanei umane, lumea ca dar și limbaj al înțelepciunii lui Dumnezeu-Creatorul, valoarea sacră a familiei credincioase și virtuose, lumina sfințitoare a vieții monahale, datoria permanentă a fiecărui creștin de a lucra pentru unitatea Bisericii, responsabilitatea creștinului în viața socială pentru a promova dreptatea și întrajutorarea, pacea și cooperarea spre binele comun²².”

Misiunea Bisericii noastre este aceeași de veacuri, anume aceea de a conduce pe credincioși pe calea mântuirii. Mijloacele și formele prin care-și îndeplinește ea această misiune au fost în ritmul dezvoltării sociale. Ea, Biserica, nu a fost străină de niciun mijloc modern, de-a lungul istoriei sale bimilenare, de care s-a folosit pentru a se manifesta deplin. Le-a folosit cu calmul și echilibrul caracteristic instituțiilor pe care timpul le-a validat. Și acum, în aceste vremuri, ea, Biserica, se face simțită promovându-și valorile și fiind în echilibru cu societatea de care nu se poate despărți, pentru că face parte intrinsecă din ea.

---

22. Daniel Ciobotea, *Cuvânt-înainte*, în „Sfântul Vasile cel Mare, închinare la 1630 de ani“, Editura Basilica a Patriarhiei Române, București, 2009, p. 6.